

concis Fremstilling, og forsalder overimod ikke sjeldent til en trættende Vidstofthed (saaledes fremfor Alt i Fremstillingen af Auctionsvejene i 5te Bind), men han viger ikke for Rosensomhelst i Grundighed og i Argumentationens Styrke; ved Procesen, som han havde den væsentligste Andel i, har han især efterladt sig et blivende hæderligt Minde i den juridiske Literatur. Man maa kun besluge, at en ny omarbejdelse Udgave, hvortil denne nyttige Lærebog efter saa mange Aars Forløb høstlig lunde trænge, hidtil er udebleven. Bangs Hovedsag var isvrigt Romerretten, som han har studeret med stor Vær; herom vidnede ogsaa hans bekjente store Romerretsbibliothek, som blev bortført ved Auction ifjor Efteraar.

Men Bang funder ikke længe blive staende ved Theorien, og hans praktiske Sands fil snart Lejlighed til at vise sig i sit bedste Lys. Allerede som Professor var han blevet Inspector ved Universitetskøbsturen og Bankrepræsentant, og i 1836 blev han både Bankdirektør og Universitetskøbstor. Hans Embede i Banken maatte allerede give ham meget at tage være paa, men Universitetets Pengesforhold vare derhos i en mindre gob Tilstand, saa at der maatte en Mand med hans store Flid og Dygtighed til, for at forbedre dem. Han har i denne Henseende indlagt sig store Fortjenester af Universitetet og har en ikke ringe Andel i, at denne Stiftelses pecuniaire Tilstand nu er saa blomstrende. Hans Virksomhed i denne Retning er isvrigt senere blevet fortjent og suppleret af J. C. Larsen. Bangs Stilling i Banken gav ham Lejlighed til at see, hvorledes dette vigtige Institut, hvis Tilblivelse havde kostet saa store Øffre og som bestandigt havde haft Bankstigheder at kæmpe med, efterhaanden nærmede sig det Tidspunkt, da det vilde kunne give et stort aarligt Udbytte, og han stal deraf have været en af de Første, der havde Dje for Bankactiernes Betydning og kommende store Værdi. Sine Fortjenester i Banken og Købsturen vedblev han, indtil han i 1845 blev Deputeret i Rentekammeret.

I 1834 begyndte vor constitutionelle og parlamentariske Barnomsalder med Valgene til den første Stænderforsamling. Der var naturligvis ikke mange brugbare Mænd å prendre, og blandt dem, der havdes, maatte Bang indtage en fremragende Plads; han var med fra først af og han har fra den Tid og lige til 1856 spillet en vigtig Rolle i hele vor politiske Udvikling. Som Deputeret for Hovedstaden mødte han i Roeskilde Stender 1835, 1838 og 1840, og som Deputeret for de mindre Landeinddomsbesiddere i Stifternes 17de Landdistrikter i 1842 og 1844. Hans Holdning og Betydning i Stænderalen kan formeentlig lettest karakteriseres ved at astrykke nogle Ord af en Artikel i „Fædrelandet“ for 1845 Nr. 1788. Det hedder deri bl. A.: „Ussing og Bang, to af Førsamlingsens dueligste og virksomste Medlemmer, kunne begge regnes til det bureaucratistiske Reformparti. De have ogsaa i Stænderkampens tidligste Tid hørt til Oppositionen, ja endog til dens Ansørere, og ere altsaa, ligesom Reformen i Bureaucratiet er stredet fremad og ligesom Oppositionen har faaet en mere constitutionel, ja social reformatorisk Charakter, gledne over paa den conservative Ven, paa hvilken de dog ingenlunde befunde sig som ensartede Størrelser... Bang er den, der nærmest udtrykker Middeltallet af Stænderforsamlings parlamentariske Størrelser. Hans personlige Beskaffenhed, forbundet med hans Stilling, giver ham ogsaa store Fordeler i en stærkest forsamling under de nærværende Omstændigheder. Hans store Arbeitsdygtighed og Ridderhed gjør ham til et virksomt Comiteemedlem; hans virkelige Kunnskaber og især hans privilegerede Mesterskab i det store juridiske Laug giver ham en stor Indflydelse; hans aabne Optreden vækker Tillid; som Deputeret for de mindre Landeinddomsbesiddere kan han ikke ganske løsribe sig fra disse Interesse; som Bankdirektør er han bunden til Privilegiernes og Pengearistokratiets Interesse; som Herremand paa Universitetet og de af ham administrerede Godser forstørter han Herremandsagen; som Procurator søger han at undbrage Landbosagen fra en Undersøgelse og fra en ny politisk Lovgivning, idet han giver den nærværende Lovgivning den visteste Uddybning. Han bliver saaledes den naturlige Mægter mellem de mest modstridende Interesser. Han har i denne Session vedgaaet saamange af Statens vigtigste Brøst, at man fast kunde regne ham til Oppositionen, hvis han ikke selv havde udtalt det Modsatte.“ I 1846 mødte han som langsig Commissarius baade i Roeskilde og Viborg. I Anledning af hans Ubnevenelse hertil hedder det i „Fds.“ for 1846 Nr. 99: „Bang staaer med den ene Been i Bureaucratiet og med det andet paa den folkelige Stige; denne Dobbelthed betegner hans hele ydre og indre Liv. Han har i en vid Omkreds gennemløbet en lang Række af jorfolksskellige Embedsstillinge, og har ikke forladt nogen af dem, uden deri at have gjort Gavn; og han har tillige deeltaget i saagodt som alle de Forhold og Foretagender, hvori gennem et Slags politist Liv hos os har føgt at udvikle sig. I alle hans Anstuelser er der saa megen Overensstemmelse med de herskende Regjeringsgrundstæninger, i alle hans Forhold et saadant Broderstab med alle de betrydningsfuldere Regjeringsmand, at Ørsted bestandig lunde referere sig til den ærede Deputerede for det 17de Landdistrikter som til en Slags Vicecommisair, og at Kongen nu har funnet udøvere ham til Ørsted Efterfølger. Men ved Siden heraf har bestandig den borgerlige, vi kunne gjerne sige den demokratistiske Beanding, der udgør en saa vigtig Bestanddeel af hans hele Væsen, vist at gøre sig gjeldende; og naar man vilde sammenfatte, hvad Bang deels gjennem Pressen (f. Ex. i „Folkebladet“ og „Dansk Ugeskrift“), deels gjennem Stænderne i

alle hidtil afholdte Møder har sagt mod Regjeringen og mod dens Foranstaltninger i næsten alle mulige Retninger, saa vilde man deraf kunne danne et Program, som Enhver maatte erkende for en endog stærk Opposition mod den nuværende Statsforvaltning; ja man vilde endog af Bangs Citater kunne binde en Blomsterkost, hvis bedsteforstilte vilde bringe baade Medhjælpen og Cancelliet i den morsomste Forlegenhed! Den herskende Bangske Sætning: Noget maa der gøres! skriver sig fra hans Standeriid, men det liberale Partis Forventninger med Hensyn til ham gik nok ikke i Øpnyldelse.

1848 kom og med det det store folkelige Opstanding, vor fredelige og glædelige Marts-„Revolution“. Det var naturligt, at Bang var en af de Første, som man tankte paa at henbende sig til, da de gamle Cancelli-Herrer maatte tage af d. 21de Marts, ja man fortæller endog, at han allerede samme Dag, i Forbindelse med Franke (nu Minister hos Hertugen af Sachsen-Coburg-Gotha) og Scheel-Plessen (Danmarks begavede Fjende i de holstenske Stender) — unegtelig et daaligt Selvstab! — var især med at danne et Ministerium, hvilket dog heldigvis mislykkedes. Den næste Dag træf han derimod hos Schouw i botanisk Have de fremragende Mænd af Oppositionen, der indtraaede i vort første constitutionelle Ministerium, men selv kom han ikke med den Gang. I September blev han udnevnt til Amtmand i Holbæk, men en Maaned efter constitueredes han som midlertidig Directeur for „Departementet for det Indre“. Han indtraaede i den grundlovgivende Rigsforsamling som valgt for Fredericia, men kort efter Aabeningen begyndte Ministerkrisen, Novemberministeriet blev dannet, Bang overtog deri Indenrigsportefeuillen og nedlagde sit Mandat som Rigsdagsmand. Han var saaledes med til at udstede Grundloven af 5te Juni 1849, og udfoldede isvrigt stor Virksomhed i sit Ministerium. Han nedsatte en Landbo-Commission, til at drøfte Reformer i Landbosforholdene, men da det kom til Stycket, synes det som om han (eller hans Colleger?) fil Betenkelsighed; han tog sin Aftale og blev to Dage efter udnevnt til Domæne-Directeur, hvormod det blev hans Estermand, Rosensens Sag at gennemføre adstillinge af de Love, som hin Commission havde foreslaaet. Medens Sponecik i Jan. og Febr. 1851 gjorde sin berømte Mundrejse, som man ventede sig saa meget godt af for den danske Sag, var Bang Finantsminister, men isvrigt beholdt han sin Post som Domæne-Directeur, indtil Decbr. 1851, da han afsløste Madvig som Kirke- og Undervisningsminister. Stillingen havde nemlig forundret sig: Novemberministeriet havde „forhandlet“ saa længe med de fremmede Magier, at det havde maatte opgive det Program, som det tog i Aar fra sin Forfænger, de mere Nationale Minister traadte ud, og Hæststatsprogrammet kom til Verden. Det nye Ministerium, sammensat den 27de Jan. 1852, udstedte Dagen efter den saakaldte Kundgørelse, som Rigsdagen ikke havde Mod til at modstætte sig med Kraft og som deraf lidt efter lidt vorede op til at blive Hjørnestenen for vor paasgående statsretlige Bygning. De haarle og langvarige Kampe, som denne Kundgi. afsætte mellem Regjering og Rigsdag, varede ligetil 1855, da Fællesforsatningen blev givet. I Januarministeriet indtraaede Bang i Begyndelsen med to Portefeuiller, nemlig baade som Cultus- og Indenrigsminister, saa at han der (ligesom Monrad nu) bogstaveligt „trak Læs for To“, indtil Simony i Juni øfste ham som Kirke- og Undervisningsminister. D. 4de Aug. 1852 blev han valgt til Folkehjemmmand for Holbæk Amts 1ste Valgkreds og mødte som saadan i det Folkehjem, der blev oplost den 13de Jan. 1853, efterat det havde forlæst Toldgrundsens Fjærtning til Elben. Derimod faldt han igennem for Clausen i Helsingør ved den nye Valg den 26de Februar. Da der paa den forenede Rigsdag ikke opnaaedes den nødvendige Majoritet for det kongelige Budstab om Arvelovens Ophævelse, blev Rigsdagen oplost d. 19. April, men 2 Dage efter traadte Bang og Simony ud af Ministeriet, og den gamle Ørsted traadte i Spidsen for det. I Slutningen af 1853 sluttede Bondevennerne og det gamle national-liberale Parti sig sammen, og i December 54 faldt omstider Ministeriet. I Decemberministeriet, som det lykkedes at gennemføre Heelstatsforsatningen, indtraaede Bang som Premier- og Indenrigsminister og forelsigst fælles Minister. Den virkelige Premierminister var i Grunden Hall, og det var hans Velståenhed og store Hjælp paa Rigsdagen, der støttede Regjeringen den Sejr, som Bondevennernes udholdende Modstand mod Fællesforsatningen længe gjorde tvivslom. Bang forsvarede nærlig den indstrenklede Valgret, henvendte sig til „den velhavende Middelstand“ og stilbrede den trægge Fremtid, som Monarchiets solide Belgere vilde berede det. Men han oplevede dog at see, at denne gyldne Fremtid var en Illusion. „Han vilde være en fortrolig Indenrigsminister, hvis hans lundevidne Svaghed tillod ham at gaae, hvorhen hans praktiske Forstand viser ham“, sagde „Fds.“, men Forstesagen turde han ikke paataage sig at tilsendebringe, og deraf omhyttede han i Febr. 1856 Indenrigsministeriet med Ministeriet for Monarchiets solles indre Aflæggender; i Juni 1855 var han blevet valgt til Rigsdagsmand for Ringkøbing Amts 1ste Valgkreds. I Oct. 1856 indtraaede en Krise, og medens den stod paa, begjerede Conseilspræsidenten 8 Dages Permision for at foretage en Inspectionsrejse til et af Syhrs Godser; men dette var rigtignok et saa vigtig Bestanddeel af hans hele Væsen, vist at gøre sig gjeldende; og naar man vilde sammenfatte, hvad Bang deels gjennem Pressen (f. Ex. i „Folkebladet“ og „Dansk Ugeskrift“), deels gjennem Stænderne i

Kort efter blev han, da Larsen var død, udnevnt til Justitarius i Høiesterset, en Post, som han ganske vist var fuldkommen voren, men som dog neppe var rigtig efter hans Smag. Han stal i Høiesterset have længtes efter sit høje Domaine-Directorat, men det kunde han ikke faae, fordi Embedet var nedlagt; derimod vogtede han sig vel for at komme ud paa Politikens Glatis, da han i Febr. 1860 efter Notwitts Død blev kaldet til Kongen. En tiltagende Hjerte-sygdom lunde Baderejser og andre Cure ikke faae Magt med, og den endte hans virksomme og flittige Liv den 2den April 1861. S.

Anders Tikjb.

Det var Dagen før Juleaften 1860, at jeg i en klingende Frost om sider naaede min Broders Ejendom, Dalbygaard, to Mile fra Ebelfoxt. Naar man har kæmpet en heel Dag, for at arbeide sig igennem Isbrokker og sammenhængede Sneemasser, er Glæden dobbelt stor, naar man om sider seer Malet for sine Anstrengelser; naar Pidstehmøl og Bjælderue paa de dampende Heste kalde Gaardens Beboere ud paa Steentrappen, for at byde Gjesten Velkommen. I to lange Aar havde jeg saa godt som uafbrudt maattet tage tilstalte med Hovedstadiens trænge Lust; jeg var træt af dens larmende Adsprebeller, Brørl og Trivialiteter og fullede efter at trælle Beiret i Guds frie Natur, selv i den barskeste Vintertid. Hvor længtes jeg efter at see mine høje gamle Venner! Det var allerede langt ud paa Østermøddagen, da jeg sprang af Skeden, omringet af Gaardens hærlige Beboere, der havde den største Moie med at finde min i Bjørnesholm forputtede Person, for at trykke min Haand og give mig et hjerteligt Kys til Velkomst.

Hvor hurtigt svandt den glade Aften med tusinde Spørge-maal og Svar! I utsalmodig Hast gav jeg en kort Beretning om mit Studenteliv og om hvilke Familier, der havde optaget mig i deres Hjem, for derefter at lade min elstværdige Svigerinde fortælle alle Husets Hata og Data ligetil den mindste Detail. At Familien var blevet forsøgt med en Datter, var absolut den mærkeligste Begivenhed, medens den Omstændighed, at lille Hans Jakob — der var to Aar, da jeg forlod min Hjemstaad, nu var fire, hører til det mindre Hrapante af hvad der blev fortalt. Endelig kom Touren til mine Venner i Omegnen.

„Og nu min prægtige gamle Ven og Ungdomslerer, Tikjb, er han endnu ved sit gamle Hul?“

„Stolemester?“ svarede min Broder, „han holder sig endnu, idet mindste siden Juli Maaned forrige Aar, som Egensens mest fremragende Personlighed. Der er ikke et Selvstab eller nogensomhelst Samling i en Omfreds af to Mile, uden at Tikjb først og fremmest er indbuden, for at yde sit værdifulde Bidrag til Underholdningen. Siden hans Kjøbenhavnsejre isjor er han blevet en heel Mærkværdighed.“

„Hans Kjøbenhavnsejre!“ udbrød jeg høst forundret; „og han har ikke besøgt mig?“

„Nei, dertil har han nok været altfor omtumlet af Schebenss vildunderlige Tilstikkeler. Ja — han vil nok helst selv fortælle Dig sine Hændelser, som naturligvis kun ere mærklige derved, at han selv i høieste Grad betragter dem som saadanne. Han havde ikke seet Kjøbenhavn, siden han som Student forlod Staden for at svinge Riset i Landsbysskolen.“

Jeg sprang op af Stolen. „Jeg maa strax se ham.“

„Nei, stop! min høje Døv,“ sagde min Svigerinde, idet hun hærligt holdt mig tilbage, iasten maa Du tage tilstalte med dine Venner i Dalbygaard, saa kan Du imorgen begynde dine Excursioner.

Da jeg slog Dinene op i det hyggelige Gjestekammer, var Solen alt især med at gennembryde den lette Morgen-taage, for at bestinne den deilige Vinterdag. En heel Hær af Spurve liddbrede i Trætoppene uderfor mine vinduer, i glad Forventning om den kommende Sol. I et Nu var jeg påaftædt og ube i Haven, for at begynde min Morgenwandring. Ved den vildunderlige jublende Glæde i Hjertet over at være i det høje Hjem, hoppede jeg hen ad den hænklede Markstii der føredt ned til Landsbyen. Skjædt Sneen i tykke Lag bedækkede Mark og Eng, var det for mig, som om jeg hænklede hvort Fiel, hvor Tue. Tiltrods for de mange venlige Blif jeg kastede paa hver Gjenstand, hvet Gaard, hvet Huus i hele Egnen, var jeg dog i min lette Flugt ikke usis om, paa hvilket Punkt jeg skulle staa ned. See der træder alt Størstenen frem af min gamle Venirs Huus, coqueterende med den smukke blæse Røg, den sender mod Himlen, for ligesom at tolke mig fra Trokosten i Hjemmet op til Kasseborbet i Skolehuset. Ja, ja! Jeg kommer, jeg kommer!

Tikjb Dagligst vendte ud til en lille Have, der ved et lavt Gjerde var adskilt fra Marken. Det var som sagt en klar Frostdag, men ikke en Bind rørte sig og Solen lokaede ud i den friske Lust. Tikjb lod sig gjerne solle af Alt, hvad der var frisk og kjælt, og stod i sin aabne Hovedtræ med det milde venlige Blif op mod den blaae Himmel. Hjemme var han stadigt stædt i graat Badmel; en Hvergarns Best knappt heelt op i Hassen, der var saa fort, at han fun om Søndagen og ellers ved højtidelige Lejligheder, naar han maatte isøre sig de sorte Klæder, vilde genere den med en lille Halsklud. Kun en svag Antydning af Sjorten stræbte efter bedste Tone op over Beklædningen, men smuttede gjerne ned, for i næste Næblik at blive haset op igjen. Han var en lille trævlig Mand, temmelig højbenet, med et rundt Hoved,